

Dno VLK:219 /00.04.00/2014

§ 108

Lausunto hallituksen esitykseen valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta vuonna 2015

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan valtionosuusjärjestelmä uudistetaan osana kuntarakenneuudistusta. Järjestelmää yksinkertaistetaan ja selkeytetään ja järjestelmän kannustavuutta parannetaan. Uudistuksen tavoitteena on, että perusopetuksen rahoitus jatkossa perustuisi nykyistä enemmän toimintaympäristöä kuvaaviin indikaattoreihin (esim. kunnan maahanmuuttajien väestöosuus), aikuisväestön koulutustasoon sekä työttömyysasteeseen.

Valtiovarainministeriön asettama selvitysmies Arno Miettinen on valmistellut kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain uudistamista keväästä 2012 alkaen. Valtiovarainministeriö lähetti 17.12.2013 kunnille kommentoitavaksi selvitysmiehen uudistusesitykset ja kuntakohtaiset laskelmat. Asia käsiteltiin kaupunginhallituksen kokouksessa 20.1.2014 (§ 24). Nyt valtiovarainministeriö pyytää kuntien lausuntoa selvitysmies Arno Miettisen luonnoksesta hallituksen esitykseksi ja kiinnittämään huomiota erityisesti seuraaviin asiakokonaisuuksiin:

- ehdotettaviin kriteereihin
- ikäryhmien ja sairastavuuden painoihin
- muiden kriteerien painoihin
- määräytymisperusteiden laskentaperiaatteisiin
- verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen
- siirtymätasauksen keston ja porrastukseen

Lausunto tulee toimittaa viimeistään 4.4.2014 klo 16 mennessä sähköpostitse osoitteeseen valtiovarainministerio@vm.fi.

(vs. talous- ja kehittämisjohtaja Minna Uschanoff 040-335 6018)

Ehdotus: Kaupunginhallitus antaa pyydettyihin asiakokonaisuuksiin seuraavan lausunnon

Ehdotettaviin kriteereihin:

Käytettävien kriteerien supistaminen 48 kriteeristä 8 kriteeriin on hyvä asia: laskelmien ennustettavuus ja selkeys parantuvat. Uusista kriteereistä vieraskielisyyden huomioiminen ja lisäosista tuleva työpaikkaomavaraisuus ovat omiaan kannustamaan kuntia aktiivisuuteen omassa koulutus- ja elinkeinopolitiikassaan.

Ikäryhmien ja sairastavuuden painoihin:

Vanhimpien ikäryhmien painoarvoa on ehdotuksessa pienennetty merkittävästi ja lasten ja nuorten painoarvoa on nostettu. Muutosta on perusteltu tutkimustiedolla, mutta näitä tutkimustietoja ei ole ollut käytettävissä lausuntoa valmisteltaessa.

Ikäryhmittäin terveydenhuollon menojen kasvu alkaa jo 50 ikävuoden jälkeen. Kustannukset nousevat voimakkaasti ympärivuorokautisen hoivan tarpeen lisääntyessä yli 75-vuotiaille. Vanhempien ikäryhmien ehdotetulle painoarvon pienentämiselle ei ole esitetty kestäviä perusteita.

Vaikka sairastavuuden painoarvoa on entiseen verrattuna lisätty, on sen merkitystä huomattavasti leikattu alkuperäisistä ehdotuksista. Kuitenkin ns. kansantautien (mm. diabetes, sydän- ja verisuonitaudit, tuki- ja liikuntaelinsairaudet, mielenterveys- ja syöpäsairaudet) esiintymisellä on suuri vaikutus sosiaali- ja terveystoimen kustannuksiin.

Muiden kriteerien painoihin:

Ehdotuksessa työttömyys on huomioitu entiseen tapaan vaikka työttömyyden negatiiviset vaikutukset kuntien talouteen mm. kasvaneina toimeentulotukikustannuksina ovat kiistattomat ja kuntien työllisyydenhoidon vastuut kasvavat. Työttömyydellä on myös suuret välilliset vaikutukset muiden palveluiden kuntakohtaisiin kustannuksiin. Työttömyyden ja työttömyysasteen painoarvoa on jopa hieman pienennetty nykyjärjestelmästä, kun sitä olisi pitänyt nostaa.

Määräytymisperusteiden laskentaperiaatteisiin:

Ei kommentoitavaa; vaihtoehtoisten laskelmien puuttuessa vaikea ottaa kantaa laskentaperiaatteiden vaikutuksiin.

Verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen:

Tasausrajan alapuolella olevien kuntien tasauslisä ei laskennallisten verotulojen kasvaessa vähene yhtä paljon kuin ennen. Tällä on ainakin teoreettinen vaikutus kuntien kannustimiin kehittää veropohjaansa.

Siirtymätasauksen keston ja porrastukseen:

Valtionosuudet ovat keskimäärin 22 % kuntien tuloista (Valkeakoskella n. 20 %). Koska lopulliset laskelmat esim. vuotta 2015 koskien saadaan vasta loppuvuodesta 2014, ei seuraavan vuoden talousarvion mahdolliselle sopeuttamiselle jää aikaa. Uudistus myös toteutetaan samanaikaisesti valtionosuusleikkauksen kanssa. Esitettyä siirtymäaikaa tulisi pidentää ja vuosittaista kuntakohtaista muutosta rajata pienemmäksi.
(Kj)

Päätös: Hyväksyttiin ehdotus yksimielisesti.

Tiedoksi/toimenpiteitä varten: Valtionvarainministeriö/Kunta- ja aluehallinto-osasto/ sähköisesti valtiovarainministerio@vm.fi 4.4.2014 klo 16 mennessä

1/4/2014
